

СЕКЦІЯ «ПСИХОЛОГІЯ»

УДК 159.9

Бородулькіна Т.О.¹

¹канд.психол.наук, доцент НУ «Запорізька політехніка»

ОБУМОВЛЕНІСТЬ ПСИХОСЕМАНТИКИ ДИТЯЧОГО МАЛЮНКУ ПЕДАГОГІЧНИМИ ЧИННИКАМИ (НА ПРИКЛАДІ ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ)

Актуальною проблемою сучасної педагогічної психології вважаємо відстеження психічного розвитку дитини в умовах освітніх експериментів. Емпірична перевірка припущення про те, що вплив певної педагогічної системи на психічний розвиток дитини можна відстежити за допомогою аналізу дитячих малюнків, спираючись на їхні психосемантичні показники (зміст, контекст), визначає наукову новизну нашого дослідження, ґрунтовно описаного у попередній науковій статті автора [1].

Дитячі малюнки є важливими для розуміння життєвіття дитини [3, с.114]. Малюнки в сучасній психології все частіше розглядаються як джерела знання про їхнього автора, індикатори психічного, психологічного та соматичного стану людини, засіб вираження несвідомого [4]. В результаті аналізу малюнків можна дізнатися, як людина відчуває себе в світі, в яких стосунках вона перебуває зі світом і самою собою [2, с. 63]. Аналіз різних показників дитячих малюнків дозволяє фахівцям отримати інформацію про особливості психофізіологічного, психічного, інтелектуального, особистісного та соціального розвитку дітей. З огляду на те, що малюнок має комунікативну природу [5], можна припустити, що в процесі малювання дитина «розповідає» про себе, про свої взаємини з цим світом, про свої переживання, почуття та ін.

В ході емпіричного дослідження ми порівняли малюнки школярів двох типів класів – загальноосвітніх і класів вальдорфського спрямування – Всеукраїнського експериментального навчального закладу Запорізької загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 66, в якій проводиться дослідно-експериментальна робота на тему «Забезпечення психічного здоров'я дітей засобами вальдорфської педагогіки» (Наказ МОНУ №1509 від 24.12.2014 р). Вивчення психосемантичних особливостей дитячих малюнків проводилося нами протягом трьох років. На різних етапах дослідження було задіяно від 116 до 165 учнів паралелей 1-4 класів віком від 6 до 13 років. Психосемантичний аналіз здійснювався на матеріалі 5070 дитячих малюнків, отриманих в результаті проведення методики «Малюнок людини» і Тесту дивергентного (творчого) мислення Ф. Вільямса (в модифікації О.Є. Тунік).

Результати якісного та кількісного аналізу із застосуванням відповідних методів математичної статистики показали, що для малюнків учнів класів вальдорфського спрямування найбільш характерні: більша масштабність; наявність сюжетної лінії; більше ознак руху. Для малюнків дітей із загальноосвітніх класів більш притаманно зображення абстрактних малюнків, окремих предметів без будь-якого фону, відсутність сюжетної лінії і ознак руху. Такі особливості малюнків, на нашу думку, відображають те, що учні класів вальдорфського спрямування частіше переживають світ і себе в ньому в цілісності, єдності та в живій взаємодії з ним; тоді як учні загальноосвітніх класів більше сприймають світ не через переживання єдності з ним, а через сприйняття окремих його компонентів; сприймають себе в цьому світі як щось окреме.

Таким чином, результати нашого пошукового лонгitudного дослідження в конкретному навчальному експериментальному закладі підтверджують припущення про те, що та чи інша педагогічна система певним чином впливає на психічний розвиток дитини; результати такого впливу можна відстежити за допомогою аналізу дитячих малюнків, спираючись на психосемантичні показники (зміст, контекст) малюнку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бородулькина, Т.А. Эмпирическое исследование психосемантики детского рисунка: вальдорфский эксперимент. Інсайт: психологічні виміри суспільства: наук.журн. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. Вип.2. С. 44-51 DOI: <http://doi.org/10.32999/2663-970X/2019-2-6>
2. Поверь глазам своим: созерцание искусства в вальдорфской школе. В.-М.Ауэр и др. Киев, Наирі, 2015. 216 с.
3. Ріттельмайер, Крістіан. Спроби зрозуміти розвиток дітей, підлітків і дорослих/ Вальдорфська педагогіка та педагогічна наука: аналіз і перспективи розвитку: монографія /редактор Йост Шірен. К.: Педагогічна думка, 2019. С. 113-128.
4. Ферс, Грегг М. Тайный мир рисунка: исцеление через искусство. Санкт-Петербург: Деметра, 2014. 168 с.
5. Яньшин, П.В. Клиническая психодиагностика личности. Учебно-методическое пособие. Санкт-Петербург: Речь, 2007. 320 с.